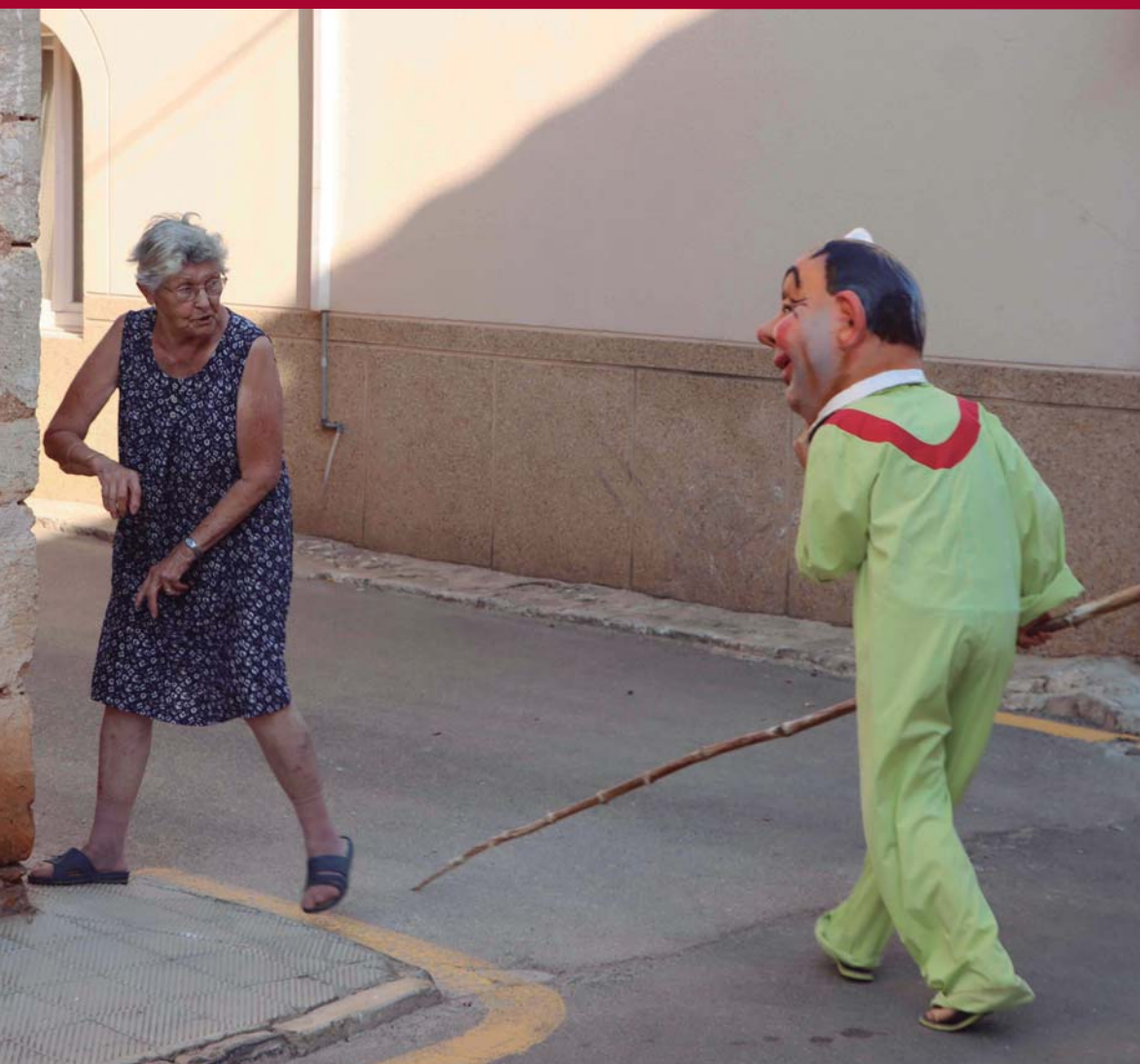

Del 31 de juliol al 8 d'agost

Festes de Sant Domingo

Es Llobards - 2025

Coberta:

Primer premi del concurs de fotografia festes de Sant Domingo 2024

Martí Picorelli

Disseny, maquetació i impressió:

Gràfiques Llopis, SA

FESTES DE SANT DOMINGO

Del 31 de juliol al 8 d'agost

ES LLOMBARDS, 2025

ÍNDEX

Maria de Consolació Pons Monserrat	3
SALUTACIÓ DE LA BATLESSA	
Miquel Cabrer Vila	5
SALUTACIÓ DEL REPRESENTANT DE LA BATLESSA A ES LLOMBARDS	
SEGON I TERCER PREMIS DEL CONCURS FOTOGRÀFIC 2024	6
ALTRES PARTICIPANTS, CONCURS FOTOGRÀFIC 2024	8
Apol·lònia Martínez Nadal	12
EL CAMP DE PRESOS DES RAFAL DES PORCS	
Pere Carbonell Vidal	21
POLS EN SUSPENSIO	
Pere Carbonell Vidal	24
ELS FRUITS LUXURIOSOS	
Joan Nadal Clar	26
UN INVENTARI DE SO N'AMER DE 1835	
PROGRAMACIÓ DE LES FESTES DE SANT DOMINGO 2025	36
INFORMACIÓ DE LES FESTES	42
CONCURS FOTOGRÀFIC FESTES DE SANT DOMINGO 2025	43
PRESSUPOST MUNICIPAL DE L'ANY 2025	45
DEMOGRAFIA I PADRÓ D'HABITANTS	46
TELÈFONS D'INTERÈS	47
ES LLOMBARDS POBLE LLIURE D'AGRESSIONS SEXISTES	48
CAMPANYA NO SIGUIS ASE! 2025	contraportada interior

SALUTACIÓ

Benvolguts llombarders i llombarderes, amics i visitants.

Amb l'estiu sempre arriben les festes, uns dies per desconnectar de la rutina, per retrobar-nos amb amics, familiars i coneguts i gaudir de cada acte d'aquest programa.

Com a batlessa de Santanyí, vull expressar el meu més sincer agraïment a totes les persones que, amb la seva dedicació i il·lusió, fan possible que aquestes festes siguin cada any participatives i autèntiques.

Hem preparat activitats per a totes les edats i gusts, per això, vull convidar-vos a participar-hi amb entusiasme, a fer poble i a compartir instants inoblidables. Gaudiu de la màgia de l'estiu, de les festes de sant Domingo, i deixau-vos sorprendre.

Bon estiu i bones festes a tothom!

La batlessa
Maria C. Pons Monserrat

SALUTACIÓ

Quan arriben les festes, Es Llombards es transforma. Els carrers s'omplen de color; cares amigues que es retroben, de rialles d'infants i de converses llargues entre veïnats. I és que les Festes de Sant Domingo no són només un programa d'actes... són el reflex d'un poble que es mou, que participa, que s'estima el que té.

Enguany hem tornat a fer les festes entre tots, com ha de ser. Hem escoltat, compartit idees, fet suggeriments, i entre tots hem bastit un programa ric, variat i per a tothom. Des de la conferència que ens convida a mirar el nostre passat amb orgull, fins al correfoc que ens encén les ganes de festa. De les gimcanes —per a petits i grans— al teatre a la fresca que ens fa esclatar de riure.

Tenim la nit de rock amb grups amb membres d'aquí, les preguntes culturals per posar a prova la memòria del poble, la sortida del dimoni amb els caparròts, la rompada d'olles i la correguda de cintes, el torneig de truc, la volta en bicicleta amb sopar de pa amb oli, i com no, la nostra tremponada i el gran ball amb orquestra. I tancarem les festes amb els gegants, un bon dinar de germanor i música per acomiadar-nos fins l'any que ve.

I si tu hi participes —encara que sigui només penjant una bandera, ajudant a parar taula o decorant ca teva amb branques de pi—, aquestes festes ja són teves. Perquè aquí, la festa no s'organitza, *es fa*. I la feim entre tots.

Gràcies per ser-hi. Per voler un poble viu. Per posar-hi ganes. Per fer que, any rere any, aquestes festes siguin molt més que una setmana d'agost.

Feim poble. Feim festa. Feim Es Llombards, que ja sabeu que és petit, però pesa!

Miquel Cabrer Vila

Representant de la batlessa a es Llombards

Segon i tercer premis (empatats a punts) del concurs de fotografia
festes de Sant Domingo 2024
Apol·lònia Martínez Nadal

Segon i tercer premis (empatats a punts) del concurs de fotografia
festes de Sant Domingo 2024
Miquel Andreu Vidal Garí

**Altres participants,
concurs de fotografia
festes de Sant Domingo 2024**

Maria Sastre

Maria Sastre

Mar Horrach

Mar Horrach

Mar Horrach

Sebastià A. Adrover

Sebastià A. Adrover

Aina Maria Cabrer

Apol·lònia Martínez Nadal

EL CAMP DE PRESOS DES RAFAL DES PORCS

Apol·lònia Martínez Nadal¹

I. INTRODUCCIÓ I CONTEXT.

Com és sabut, quan el 18 de juliol de 1936 esclatà la Guerra Civil, es comencen a produir a tot el país una sèrie de detencions basades fonamentalment en raons ideològiques. També va passar així a Mallorca on, saturades les presons ordinàries a Palma, es creen presons improvisades aprofitant edificis preexistents destinats a altres usos: Can Mir, antic magatzem de fusta (on avui dia hi trobam la Sala Augusta) fou presó d'homes, Can Sales fou presó de dones, el convent de la Missió i el Castell de Bellver també allotjaren presos i fins i tot el vapor Rei Jaume I funcionà com a vaixell presó al port de Palma.

Els camps de concentració es creen molt poc temps després. A Mallorca el primer camp es crea a Son Catlar on ja està en funcionament el mes de desembre d'aquest mateix any 1936.

Aquests camps tenien una doble finalitat: descongestionar les saturades presons i, a la vegada, utilitzar els presos com a mà d'obra per a la construcció de distintes infraestructures públiques. La seva activitat principal a Mallorca va ser la creació, millora i manteniment de carreteres que formaven part de l'anomenat Circuit Estratègic, que pretenia facilitar la comunicació, a través d'una carretera litoral, de les bateries militars de costa, algunes existents, altres de nova creació per mor de la guerra.

En aquest context, a Mallorca, després de la creació del camp de Son Catlar, un grup de presos procedents d'aquest camp principal és enviat l'any 1938 a un nou camp complementari a la possessió des Rafal des Porcs, situada devora es Llombards, al terme municipal de Santanyí, per treballar fonamentalment en la construcció del Circuit Estratègic, en el tram de ses Salines a es Llombards i d'aquest llogaret cap a la vila de Santanyí. Aquests camps eren itinerants, en funció del desenvolupament del treball; per això, així com avançà la construcció de la carretera, es creà l'any 1940 un segon camp a la possessió des Pujol, a s'Alqueria Blanca, també al terme municipal santanyíner.

¹ Doctora en dret, Catedràtica de Dret Mercantil, Universitat de les Illes Balears

En aquest treball destinat al programa de les festes de Sant Domingo des Llobards centrarem la nostra atenció en el camp des Rafal des Porcs, situat devora el nostre poble².

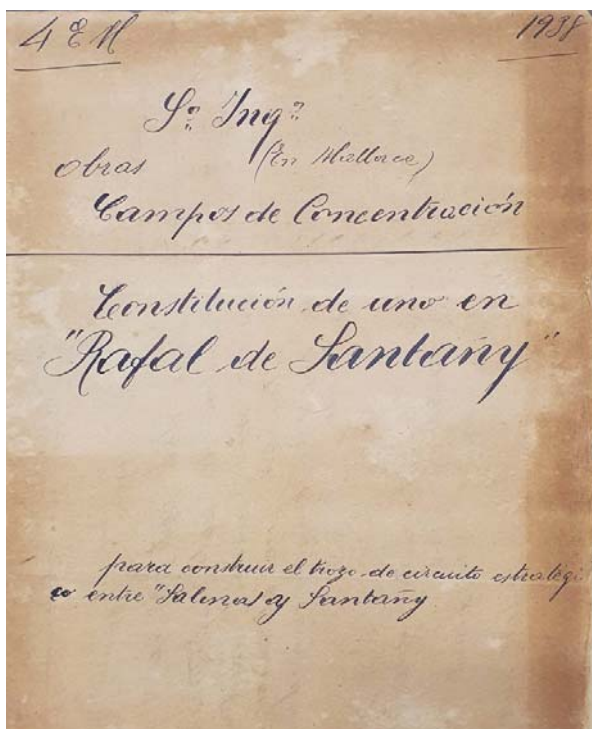
2. CONSTITUCIÓ DEL CAMP DE PRESOS DES RAFAL DES PORCS. APORTACIÓ ECONÒMICA DE L'AJUNTAMENT (FEBRER-MARÇ DE 1938).

A la documentació relativa als camps de concentració de Mallorca consultada a l'*Archivo Intermedio Militar de Baleares*, trobam un document de la “Comandancia de Obras y Fortificaciones de Baleares (Mallorca)”, amb data 4 de febrer de 1938 que, baix el títol “Campos de Concentración”, parla de “Construcción de uno en Santany” i s’indica la finalitat: “para construir el trozo de circuito estratégico entre Salinas y Santany”. Aquest és l’escrit:

“Excmo. Señor:

En 21 de julio último tuve el honor de proponer a V.E. un plan de trabajos a ejecutar con el personal de la Unidad de Trabajadores, suponiendo que podrían organizar con ella tres campamentos de un centenar de hombres.

Comunicándome el Jefe de dicha Unidad e Inspector de Campos de Concentración, la imposibilidad de construir nuevo campamento de la Unidad y en cambio la disponibilidad de prisioneros para instalar un campo de concentración tengo el honor de proponer a V.E. la constitución de un campamento de prisione-

Portada de l’expedient de construcció del camp de concentració des Rafal des Porcs, 1938 (AIMB)

² Per a l’elaboració de la comunicació es fa servir de forma principal documentació procedent d’arxius militars (*Archivo Intermedio Militar de Baleares*, en endavant, també, AIMB), complementada per la bibliografia existent sobre la matèria, entre la que destaca, als nostres efectes, el testimoni de Gabriel Riera Sorell, pres al camp des Rafal des Porcs l’any 1938, i mort recentment (2022), als 103 anys. També se fan servir algunes fonts orals sobre el tema al nostre terme.

ros de 100 homes en el Rafal de Santany, los cuales construirán el trozo de circuito estratégico comprendido entre los pueblos de Salinas y Santany, que podría quedar terminado a primeros de abril, fecha en que se terminarán los trozos de Cabo Blanco – Llobets y Llobets – Baños de Campos”.

Després d'aquesta proposta de 4 de febrer de 1938, la constitució del campament es degué fer de manera ràpida, amb el suport econòmic de l'Ajuntament de Santanyí, que ja el 30 de març realitza un pagament a Damià Ripoll Oliver per un total de 88,50 pessetes *“importe de materiales facilitados a este Ayuntamiento con destino a la habilitación del campo de concentración de presos en el Rafal dels Porcs”*. Aquests materials eren: 60 carretades de grava, a raó de 0,90 la carretada, 54,00 pessetes; 40 i 1/2 “de hachaduras de grava” a 0,60, 24,80 pessetes i 8 “jofainas” a 0.80 pessetes. Així mateix, es va acordar que *“el sr. Alcalde y Tenientes pasen a Palma en Comisión para entrevistarse con el Sr. Jefe de los Campamentos de concentración de presos con motivo de los gastos que se han ocasionado y se ocasionan con la habilitación del Campamento del Rafal dels Porcs con obras públicas para tratar de la carretera y otros asuntos relacionados con la Administración”*³.

Aquesta mateixa rapidesa en la constitució del campament es desprèn del relat de Gabriel Riera Sorell, un dels presos del camp des Rafal en el que després ens detendrem. Només ara sols el detall: *“... De Son Catlar enviaren un grup de cent presos al Rafal des Porcs, a prop des Llombards. Ens posaren en uns sestadors. Els més alts de nosaltres gairebé tocaven amb el cap les teules del sostre, ja que hi havia uns seixanta centímetres d'excrements d'ovella. Però com que el trasllat havia de ser ràpid, no hi havia temps de treure el fems. ...”*.

En tot cas, no sembla que les obres necessàries per a la constitució del campament fossin moltes (a diferència del que passà amb el camp des Pujol), ja que per dormitori dels presos s'utilitzen els sestadors preexistents, que encara es poden veure just devora les cases de la possessió del Rafal, només separats d'elles per camí de sa Bassa de sa Vinya, i que ni tan sols foren netejats, com acabem de veure. Sí que es varen habilitar, també a la dreta del camí, a l'altura dels sestadors, uns excusats molt simples que encara perduren. I es va construir també alguna garita per al personal de guàrdia. I encara perviu el nom de la Mata des Ranxo, on sembla que es devia cuinar el menjar dels presos i el personal del camp.

Desconeixem on devia habitar el personal de guàrdia, encara que com hem dit, les grans cases de la possessió des Rafal dels Porcs es troben just al costat de

³ Arxiu Municipal de Santanyí, Llibre d'actes del plenari, sessió de 30-3-1938.

Els sestadors del camp de concentració des Rafal des Porcs (Font pròpia)

les precàries instal·lacions del camp de presos, de manera que molt probablement es degueren instal·lar allà. Per aquelles saons n'era propietari el marquès de Santa Maria de Barberà, de la família Sarriera, amb residència habitual a la península, encara que feien llargues estades a la finca llombardera, de més de 1600 quarterades, la segona més gran del terme.

3. REDUCCIÓ DE PRESOS I AGUPAMENT DE CAMPS: *“LOS QUE SE DEBEN CON-SERVAR”* (JUNY DE 1938).

En un escrit de 2 de juny de 1938 es fa constar la notable reducció del número de presos de Mallorca, conseqüència de l'alliberament de 411 presos, i es planteja la concentració dels restants en varis camps.

Pocs dies després, el 6 de juny de 1938 es presenta

un escrit que, baix el títol “Los que se deben conservar”, descriu els 3 camps que convé conservar, entre ells, el camp des Rafal, amb aquesta finalitat: *“Para terminar la parte de Circuito Estratégico de la Sección de Salinas a Santañy, y el nuevo camino que ha de enlazar la Bateria de S'Avallet y el Faro de Cabo Salinas con el Circuito Estratégico en la Sección que se cita anteriormente”*.

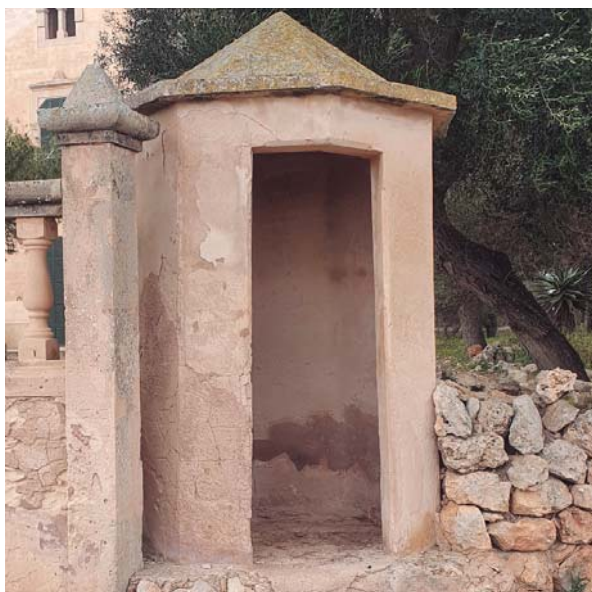
4. ARRIBADA DE NOUS PRESOS (1939)

En front de la reducció de 1938, l'any 1939 sembla un any amb moltes arribades de presos al camp des Rafal des Porcs.

Així, d'entrada, a un escrit de 12 de març de aquest any 1939 consta que s'ordena que es desmuntin llits existents als barracons de Lluc i es duguin a es Rafal. No consta el número de llits però devia ser important ja que es diu que per al seu transport "se pedirán 2 camiones para efectuar dicho servicio".

Encara que no sabem la destinació d'aquests llits procedents de Lluc, sí que consta, per un escrit de 10 de juliol de 1939, que el mes de juliol del mateix any 1939 hi havia al camp des Rafal 200 presos procedents de Menorca (que s'havia rendit el mes de febrer d'aquest mateix any 1939). Aquests presos menorquins del camp des Rafal *"están dedicados al trozo de circuito estratégico, inmediaciones de Santañy"*, mentre altres 426 es trobaven a Son Catlar; d'ells, un equip de 40 homes *"trabaja en la construcción de cuentas y limpieza de vegetación del trozo Cabo Blanco a Salinas, trabajo dispuesto por la Comandancia de Obras y Fortificación"*.

I gairebé menys d'un mes després, el 17 d'agost del mateix any 1939, consta, a un escrit de la "Jefatura de Campos de Concentración de Prisioneros y Unidades de Trabajadores de Baleares", que han arribat darrerament 500 preso-

Garita i excusats del camp de presos des Rafal des Porcs (Font pròpia)

ners de la Península, 200 dels quals s'han destinat precisament a es Rafal, 150 al Port de Sóller, 100 a Albercuitx i 50 a s'Albufera (Alcúdia), “agregados al Batallón de Trabajadores nº 139”.

Per aquestes saons, a un escrit amb data 22 de maig de 1939, entre les obres pendents d'execució, amb projecte redactat, consta el “Camino de Santanyí al faro de Cabo Salinas”, amb una extensió de 7 km.

El que sí avançava era el tram de Circuit Estratègic: en data 4 de gener de 1940. Sabem que el tall de feina es trobava ja a 7,5 km del camp de presos des Rafal, per la qual cosa es va demanar un camió, que és denegat i es proposa que es cerqui una nova ubicació per traslladar el contingent de presos del camp des Rafal. Aquest és l'origen del segon camp de presos del nostre terme: el camp de presos des Pujol, del que ja parlarem en altres llocs i ocasions⁴.

5. TESTIMONIS ORALS

Els testimonis orals de la pervivència del camp de presos des Rafal, a gairebé menys d'un kilòmetre de la població, a la memòria del poble des Llombards, són escassos.

Alguns informants ja majors en l'actualitat recorden haver sentit parlar als seus pares i padrins de la filera de presos, que passaven per dins el poble, quan anaven i venien del campament des Rafal al tall de feina.

Una informant damunt la vuitantena d'anys recorda que la seva mare, que vivia al redol de cases de Ses Comes i Can Cosina (a la recta de la carretera de ses Salines a es Llombards), li contava com les famílies del presos els anaven a visitar i sembla que, per la proximitat a l'entrada de la possessió, devien esperar per ses Comes, amagats, diuen, dins ses figueres de moro. Entre aquests familiars hi havia dones procedents de Palma, ben mudades, de casa bona, diu el relat, que, agraïdes a la gent del poble que els aixoplugava, oferien casa seva quan anassin a Ciutat. Una vegada la mare de la informant va anar a Palma i es va aturar a la direcció que li facilitaren i en presentar-se i demanar per la senyora els digueren, probablement ben assustats per la visita dins el context de l'època, que no sabien res ni sabien qui eren.

Algun altre informant recorda que, vivint al foravila llombarder, al redol de can Pasculí, entre es Llombards i ses Salines, els seus pares varen sentir un dia una gran explosió, que procedia de l'aeròdrom instal·lat al camp Simó, a l'entrada de ses Salines, just davant l'actual Botanicactus, a l'esquerra de la carretera

⁴ Vegeu, respecte d'aquest camp, MARTÍNEZ NADAL, Apol·lònia, “Camps de presos al terme de Santanyí durant la Guerra Civil i la postguerra: el cas des Rafal des Porcs i des Pujol”, *VII Jornades d'Estudis Locals de Santanyí*, 2025 (en premsa).

en direcció a ses Salines. I recorda també que es va dir que els soldats de l'aeròdrom foren desallotjats i enviats al proper Camp Genàs, a l'altra costat de la carretera, a causa de la proximitat de l'explosió al polvorí militar. El relat de Gabriel Riera Sorell, pres en aquell temps al camp des Rafal, fa referència també a aquesta explosió, que els presos pogueren sentir des d'allà, i que atribueix a una avió que es va estavellar:

“En aquell temps estàvem fent feina a la carretera que va des Llombards a ses Salines i habilitant una explanada que serviria de camp d'aviació als italians. Aquest camp no durà gaire temps, hi destacaren una esquadrilla de bombarders, amb tanta mala fortuna per a ells que, passat poc temps des de la instal·lació, un dels aparells s'estavellà perquè no li bastava la pista d'atterratge. Nosaltres des del Camp des Rafal des Porcs sentírem molt bé l'estrèpit que va produir l'avió. Aquest camp, sense un arbre és el que està aproximadament davant un jardí que hi ha passat el poble de ses Salines”.

6. TESTIMONI DE GABRIEL RIERA SORELL

Gabriel Riera Sorell, mort el dia 14 de febrer de 2022, als 103 anys, pot ser considerat molt probablement el darrer pres dels camps de concentració de Mallorca. L'any 1936 fou detingut i empresonat amb només 17 anys i, de llavors ençà, passà uns anys plens d'infortunis i penúries, primer a Mallorca i després a la Península. Afortunadament, i ben aconsellat, narrà per escrit les seves tribulacions que ens han arribat a través del llibre *Crònica d'un presoner als camps de concentració (1936-1942)*⁵.

En aquest llibre, sortosament per aquest treball, descriu la seva estada en el camp de presos des Rafal, al que arribà entre el gruix inicial de presos amb què es va fer la constitució, un grup de 100 presos (com s'indicava a la documentació oficial que hem analitzat) procedent, ens indica Riera Sorell, de Son Catlar⁶: “... De Son Catlar enviaren un grup de cent presos al Rafal des Porcs, a prop des Llombards. ...”

Com ja hem indicat, el dormitori habilitat per als presos eren els sestadors de la possessió que, a causa de les presses, ni tan sol varen ser netejats. Sembla que els presos dormien en lliteres, amb fred i brutor:

“Ens posaren en uns sestadors. El més alts de nosaltres gairebé tocaven amb el cap les teules del sostre, ja que hi havia uns seixanta centímetres d'excrements d'ovella. Però com que el trasllat havia de ser ràpid, no hi havia temps

⁵ RIERA SORELL, Gabriel (1991), *Crònica d'un presoner als camps de concentració (1936-1942)*, Palma: Editorial El Tall,

⁶ RIERA SORELL, *Crònica d'un presoner als camps de concentració*, cit., pág. 36-37.

de treure el fems. Hi posaren els jaços, que eren de dos pisos i els que dormien a dalt estaven a uns cinquanta centímetres de les teules, de manera que ja podreu imaginar-vos el fred que feia en l'hivern i només hi havia una flassada. Record que a un company que anomenàvem familiarment “Juanito”, un matí haguérem de friccionar-lo enèrgicament perquè tornàs en sí. Estava gelat de fred. A aquest pobre, més tard ho vaig saber, tornaren a detenir-lo una altra vegada i el mataren a bastonades per escoltar la Radio Pirenaica”.

La narració de Gabriel Riera ens permet saber, també, la feina a què es dedicaven quan es varen instal·lar al camp des Rafal des Porcs: la carretera de ses Salines a es Llombards i el camp d'aviació del Camp Simó que era utilitzat per aviadors de l'*Aviazione Legionaria* italiana com a base i punt de partida dels vols de bombardeig que es realitzaren a la costa del Llevant peninsular. Aquesta narració coincideix amb les tasques realitzades segons les fonts documentals consultades.

7. CONCLUSIÓ: TASQUES REALITZADES

Segon la documentació consultada, la feina principal realitzada es va centrar en el Circuit Estratègic, la carretera litoral que havia de circumval·lar l'illa de Mallorca a fi de comunicar les distintes bateries de costa, i que avui comunica els principals nuclis turístics costaners mallorquins. En concret, els presos del camps de concentració del terme de Santanyí, treballaren en dues seccions del Circuit Estratègic:

1) Circuit Estratègic, secció Carretera Banys – Santanyí. Pressupost (en data 9-4-38): 53.840 pessetes. El director del projecte d'aquesta secció fou l'enginyer Gabriel Roca, que, anys després, va projectar i iniciar les obres del Passeig Marítim de Palma, que porta el seu nom.

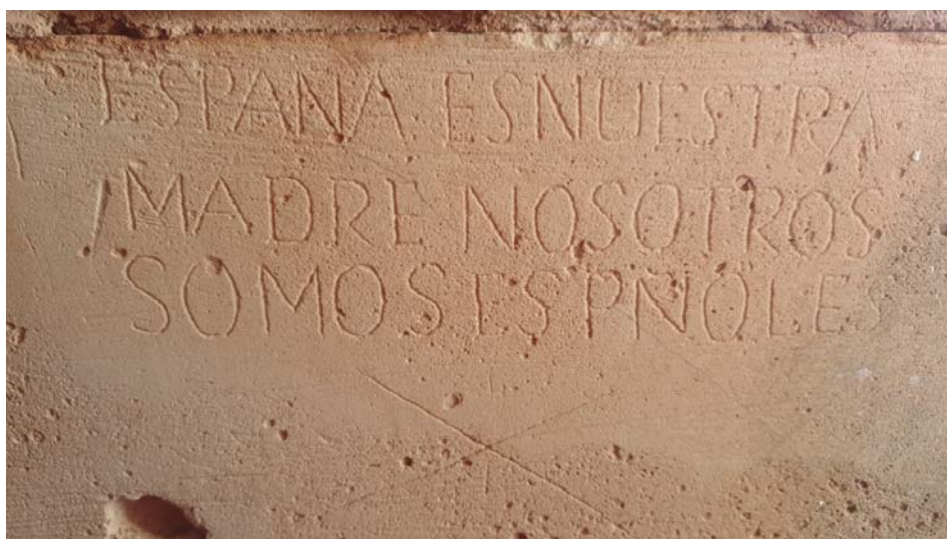
2) Circuit Estratègic, secció Santanyí – Carretera Palma a Porto Colom km 59. Pressupost (en data 18-8-38): 77.400 pessetes.

De la documentació i les fonts consultades també consta la seva intervenció a l'aeròdrom del Camp Simó a ses Salines i també la realització de millores al camí d'accés al Rafal des Porcs.

En relació a la carretera del Far del Cap de ses Salines i la carretera d'accés a la Bateria militar de s'Avallet, a la documentació sobre camps de concentració consultada per a la realització d'aquest treball, consta en distintes ocasions com a obra projectada però no executada. Concretament, consta una proposta de pressupost amb data 27 de setembre de 1938 aprovada però amb una anotació manuscrita al marge que indica “pendiente se sepa si mandan prisio-

neros”. Per altres fonts, que esperam tenir ocasió de exposar i publicar properament, sembla que el gruix de la carretera del far es va executar a finals dels anys 40, sens perjudici de eventuais intervencions prèvies que es poguessin fer amb anterioritat. Una carretera, per cert, que avui dia s’està fent malbé en distints trams (amb cruïses visibles a simple vista), molt probablement per l’elevat trànsit de vehicles pesants incrementat notòriament aquests darrers anys.

En qualsevol cas, fos qui fos (i quan fos) que es construís la carretera, algú volgué deixar la seva empremta, amb un grafit sobre una pedra, amb la següent inscripció (en majúscules): “España es nuestra madre nosotros somos españoles (sic)” (sense data).

Grafit a la carretera del far del Cap de ses Salines (Font pròpia)

Es Llombards, juliol de 2025

POLS EN SUSPENSIO

Pere Carbonell Vidal

Quan obr la porta d'aquella casa que fa dècades que no gos trepitjar, em ve a rebre el polsim graciós del pas del temps. Després de tancar-la amb una colzada, deix les claus damunt el plat de porcellana i sent el renouet metàl·lic que tant m'irrita. *Cli-clinc*. Guait el mirall cruïat de l'entrada i evit reflectir-m'hi, com si fossis un vampir. Aquell mirall cruïat ha estat testimoni de centenars de rostres, la majoria dels quals foren avantpassats meus. La tieta morí tranquil·la havent rebut l'extremunció i deixant-te la casa a tu. Ni tan sols en el seu darrer alè aparegué una sola espurna de remordiment per haver desheretat els fills. "Maleïts carronyaires! No em trauran ni una pesseta més!", va exclamar l'octogenària lluitant contra una raspera de fumador crònic. Durant els seus darrers dies, una tossina més profunda li havia arrelat a les cordes vocals i resonava a la caixa toràcica com un eco turmentador. La veu, en canvi, s'havia esmorteït i s'apagava com un ciri que es queda sense cera.

Un dematí que tornava de plaça, vaig rodar clau i em va rebre un silenci implacable, un silenci tenyit de negre. Els cabells cendrosos de la tieta reposaven damunt l'espatlla de la butaca de pell. Qualsevol hauria dit que dormia. Vaig notar una punyida al cor, per ventura era un pressentiment que m'advertia que a partir d'aquell dia dinaria tota sola. Vaig llançar les bosses a terra, de qualsevol manera, i em vaig apropar a la tieta. Mentre notava el tacte fred d'aquella mà enjoiada, les taronges redolaven per damunt la catifa estantissa del menjador. El tuf de les sardines començava a envair l'ambient tancat de la casa. Convendria que les ficàs dins la gelera, vaig pensar. *Dong-dong*. El rellotge de caixa alta certificava l'hora aproximada en què aquella dona havia entregat l'ànima a Déu. Eren les dotze del migdia. La tieta no podia sentir la pèndola, no perquè fos sorda, sinó perquè era morta. "Tia, me'n vaig a endiumenjar el dinar", li vaig dir encara que fos dissabte. "Ja telefonaré a la funerària en haver dinat". Mai he pogut gestionar els imprevistos amb la panxa buida.

Mentre esventrava i enfarinava els peixos, pensava què hauria de fer amb les espines. Si tenguéssim un moix, les hi donaria, però com que no en tenim, hauran d'anar al poal del fems. A la una en punt m'asseia a la taula davant un bon plat de sardines i patates fregides. Una llàgrima va batejar el plat com qui resa un parenostre abans de començar a cruspir-me els aliments.

Han passat trenta anys d'aquell dia i encara no havia tornat a visitar aquestes parets menjades per la humitat i la deixadesa. Descorr les cortines maltractades pel sol i el temps. Una llum tèbia, incipientment diürna, s'escola entre les esclatxes dels finestrans apagant l'obscuritat que fins fa un moment segrestava la cambra. Obr les persianes i la penombra s'esvaeix. Els mobles, de principis del segle passat, em supliquen una incineració ràpida i indolora. Abans, però em demanen que desallotgi els seus hostes. No es refereixen al niu de corcs que els habiten, sinó als fantasmes del passat dels quals són esclaus. De sobte, m'envesteix l'olor putrefacta de la recordança, petites penyores arrelades al subconscient que surten a la superfície. Les imatges color sèpia, que fins ara han romàs ocultes, suren sobre el líquid cefalorraquidi i es desplacen com velers sense vela per les irregularitats rugoses del cervell. El teixit neuronal allibera substàncies químiques per generar sinapsis. Els neurotransmissors vehiculen carretades de records, ben igual que un obediènt xofer d'autobús escolar. I és llavors quan més de cent mil milions de neurones atabalades es posen en acció per recuperar, ordenar i classificar totes les relíquies de l'antigor existents en el gran arxiu de la memòria. Així mateix ho farien tots els bibliotecaris del món, ordenant, amb una energia furiosa, tots els llibres, manuscrits, poemaris i receptes de cuina de tota la història de la humanitat. No puc evitar demanar-me quants de bibliotecaris hi deu haver al món.

En la immensa tasca de la pesca submarina de paraules, diàlegs i escenes vestustes, mentre el cervell treu fum per les orelles, una ombra sospitosa m'envaeix la ment. Mai no he pensat com degué ser la mort de la tieta. És clar que la tieta va morir acompanyada de la solitud. No crec que tampoc fos cap disgust per ella. Sempre deia que la solitud era l'única amiga que mai li duia la contrària. Supòs que quan la mort li feu la darrera abraçada, les pupil·les se li obriren com un forat negre; la llengua se li assecà com un llimac que es deshidrata sota un sol inclement; el cor li esclatà com una magrana madura que

cau de l'arbre i es rebenta contra la duresa d'una terra que fa mesos que no ha vist ploure; la sang se li espessí i deixà de circular per les venes. Supòs que és així com degué morir la tieta.

Una tossina inesperada em torna a la realitat i m'adverteix que l'ambient està carregat de pols en suspensió. Trenta anys de pols acumulada és com si hagués nevat neu grisa dins la casa. Em ve al cap una explicació del professor de biologia de l'institut que deia que el vuitanta per cent de la pols són les cèl·lules mortes de la pell. Llavors em deman quants de grams de pols de la tieta deuen quedar en aquesta casa. Potser, fins i tot, l'estigui respirant ara mateix. Per ventura, dins els meus pulmons circulen unes minúscules partícules de la tieta.

Pensar tant em fa venir gana. Mir el rellotge de pèndola del menjador. Ja no funciona. Només Déu sap quan es va aturar. Encara que no sé ben bé quina hora és, decidesc que és hora de dinar. Entr dins la cuina, deix la bossa damunt la taula, pas un pedaç damunt els fogons bruts i prepar el plat preferit de la tieta: sardines amb patates fregides. Quan el *xup-xup* de l'oli bullent ha aturat de fer esquitxos, m'assec a taula i m'umpl la panxa. Amb la darrera mossegada a la boca, em dirigesc al menjador. Peg quatre espolsades a la butaca de pell, aquella mateixa on vaig trobar la tieta morta, i m'hi deix caure. Consider que és un pecat mortal botar-se la migdiada. Ara que hi pens, dec tenir més o manco la seva edat. Els anys no perdonen, diuen. Em ve al cap una darrera pregunta: a qui hauré de deixar la casa quan em mori? Creu les mans damunt el ventre, amb els dits entrellaçats, i just abans de tancar els ulls, deix sortir la tieta pels pulmons, en forma de CO₂.

ELS FRUITS LUXURIOSOS

Pere Carbonell Vidal

És la fruita fresca,
la de temporada,
el motiu de gresca
de l'enamorada.

Ullets de tardor,
llavis de cirera,
la fruita d'amor
és el que m'espera.

Ta pell no és freda,
melicotó,
és fina seda,
suau cotó.

Amb la panxa buida,
ja cansat d'espera,
diga'm, tu, fruitera,
on guardes la fruita?

Si el client té tanta gana,
dona-li la fruita sana:
pinyes, dàtils, mandarines,
nеспres, prunes, nectarines,
albercocs, melicotons,
mango, fraules i melons.

Tes belles taronges,
escandalitzen les monges,
i masteguen tanta enveja
d'haver-se de conformar
de tenir les figues seques
i pa eixut com a sopar.

Tu que ets dona generosa,
tan alegre i ufanosa,
alimenta'm, que tenc fam,
i de gola més d'un pam.

Jo no sé si és vera
que tu tens tan bona pera,
poc peluda i olorosa,
però tendra i saborosa.

Mossegar la teva poma,
ensumant el seu aroma,
és un delit exquisit
que em fa, ai!, llepar-me els dits.

Tenc un plàtan nutritiu
que és més bo que cap nabiu.
Bon camí fa ma banana
quan es topa amb ta magrana.

Ta lluent castanya
només es banya
quan treim les olives
del pot pervertides.

És un gran goig
i em torna boig
tastar ta mel
és tocar el cel.

Orgia de fruites
és la macedònia
quan totes són cuites
és l'eterna glòria.

I acabam aquesta festa
fent així una gran gesta:
donant-li el que més li agrada
que és la llet condensada.

Ai, fruitera,
estimada meva!
Vull menjar-te cada dia
tan gustosa fruiteria.

UN INVENTARI DE SO N'AMER DE 1835¹

Joan Nadal Clar

Abans de centrar-nos en l'objecte d'aquest article, un inventari redactat en data de 8 de setembre de 1835, quan Bernat Escalas Vidal², llogà la possessió de So n'Amer, facem cinc cèntims d'història sobre aquesta propietat llombardera.

Pels estudis històrics, sabem que durant la dominació musulmana, dins el que podem anomenar “territori llombarder” hi havia quatre propietats: l'alqueria Mandalmar, l'alqueria Almunia, el rafal Binigebidi i el Camp de les Llebres (que més endavant s'anomenarà Camp d'en Torrella). En el repartiment que el rei en Jaume va fer després de la conquesta (1229), l'alqueria Mandalmar correspongué al conte Nunó Sanç, i aquest la cedí a Nicolau Bonet. Alguns anys més tard, la meitat de l'alqueria passà a ser propietat d'un tal Pere de Pavia, conegut també com Pere *Llombard*. Sembla que aquest àlies donà origen al nom del nostre poble: es Llombards.

En els segles següents se succeïren els propietaris, però ara no ens hi detindrem per no allargar la troca. Arribats al segle XVI, la vella Mandalmar era de la família Campfullós. El 1538, Jaume Campfullós ven una part de les seves terres a Llorenç Amer, originant-se així la possessió de So n'Amer. Per altra part, l'any següent, Llorenç Burguera, li comprà unes altres terres, i d'aquesta manera els Burguera de Can Cama entraren en la nostra història, perdurant fins a dia d'avui amb aquest malnom o altres. Finalment, alguns anys després, l'hereva dels Campfullós es casaria amb Pere Lluís Berard, i les terres que ro-

¹ Servat a l'arxiu de Can Conill i consultat per gentilesa de Magdalena Suau Escalas, *Ric*, reneta del darrer amo de la possessió, *l'amo en Bernat de So n'Amer* (1846-1914).

² No cal confondre'l amb el seu net, del mateix nom i llinatges, que mentre era arrendatari del predi, la propietària, Maria Magdalena Despuig i Amer de Troncoso, dugué a terme la parcel·lació de la possessió.

manien en mans de la família es convertiren en Son Berard (o *Son Belard*, en la pronúncia dels vells pagesos llombarders).

So n'Amer a l'actualitat [Arxiu de l'autor]

Centrem-nos, però, en So n'Amer, que és el que ara ens interessa. La possessió romangué en mans de la família Amer durant més de tres centúries, fins que el 1872. La qui en aquell moment era la propietària, M. Magdalena Despuig i Amer de Troncoso [en alguns documents apareix com Despuig i Troncoso Amer] signa un acte notarial pel qual nomena uns apoderats *“para enajenar, juntos o separadamente el descrito predio*

*Son Amer, por ventas, permutas, establecimientos, u otro título cualquiera en una o más porciones a favor de una o más personas...”*³. En aquell moment, l'arrendatari era *l'amo en Bernat de So n'Amer*. Per informacions orals, sabem que, si bé la propietària havia designat uns apoderats, qui a la pràctica gestionà la parcel·lació va ser l'amo en Bernat. El procés va ser llarg, més de quaranta anys: la primera segregació es va produir el 1872 i la darrera, el 1914.

S'ha dit que els Escalas havien estat arrendataris de So n'Amer durant segles. Però algunes dades documentals desmenteixen aquesta afirmació. Així, sabem que el 1659 la possessió es va llogar a Guillem Oliver de Santanyí. I que el 1820, l'aleshores propietari, Josep Amer de Troncoso, padrí matern de dona M. Magdalena, signà un contracte d'arrendament per sis anys amb Miquel Vidal Roig, de Santanyí.

³ Història registral de la finca de So n'Amer [Registre de la Propietat de Felanitx-2].

Bernat Escalas Vidal (1846-1914), *l'amo en Bernat de So n'Amer*, darrer amo de la possessió [Arxiu Can Conill, gentilesa de Magdalena Suau, Ric]

L'inventari que ens ocupa, datat el 1835, sí que correspon al lloguer de la possessió a un membre de la família Escalas. L'arrendatari és Bernat Escalas, padrí del darrer amo, també Bernat. Per tant, cal deduir que van ser tres les generacions familiars que foren amos del predi llombarder: Bernat Escalas Vidal (en desconeixem les dates de naixement i defunció); el seu fill, Joan Escalas Escalas (c.1819-1856); i el seu net, Bernat Escalas Vidal (1846-1914). Hi cabria la possibilitat que el pare del primer esmentat, de nom Jaume, també ho hagués estat, però no disposam de dades que ho confirmin.

Dit tot això, anem a centrar-nos en l'inventari (estim) que ens ocupa. Aquest devia acompanyar el contracte d'arrendament, que no s'ha conservat. Conté una relació de tots els objectes (animals, eines, ormeigs, llavors), alguns d'ells amb la seva valoració, que el nou arrendatari rep de la propietat en el moment de prendre'n possessió. No hi figuren, però, els béns immobles que podrà usar l'amo de la possessió.

Ens ha semblat especialment interessant pel fet de mostrar el nom de molts utensilis agrícoles que es feien servir antigament i que avui, especialment entre la gent jove i no tan jove, com el qui subscriu, desconeixem en la immensa majoria. Mots que han caigut en desús o, fins i tot, en l'oblit total. Per això, en alguns casos, oferirem una breu explicació de l'objecte presa, generalment, del Diccionari Català-Valencià-Balear d'Alcover-Moll (DCVB).

Relacio de los animas y ha rebues de la Real Hacienda en San
 c. Anca dia 8 de Setiembre de 1835.

Deu animalis bovinis evaluato 17000 7

26 tamus grossos evaluato 1490 104

39 petis evaluato 680 58

387015

Sis egos, una mula, una pollina, una poltra duas leues,
 una somera, y un aueli merant evaluato 5250 7

una mula 950 7

un cavall y un gora 1400 7

7600

32 1/2 cuantidades agrest 1830 184 60

un carro 500 7

fems evaluato 160 17 7

un peray de muls 2000 7

27 ouellas, non auelhas y 5 moltons toteto boy rebodon.

Relacio de los animas rebues dit dia, per dit Escalas en S. Anca

una bastimenta de garbeja ab dos banis, cuatro maymones y cuatro ap obre
 tot boy rebodon

un aueli, un tinas boy rebodon

dos gous de bous armats bous y rebodon.

deu fe por el cariter boy rebodon.

L'inventari està encapçalat així: *Releccio de los estims q^e. ha rebuts Bernardo Escalas en son Amer dia 8 Setembre de 1835.*

Una consideració inicial. Dia 8 de setembre era un “dia assenyalat” en el calendari de la vida agrícola mallorquina de l'avior. És la festa de la Nativitat de Maria Santíssima, coneguda popularment com *La Mare de Déu de ses Llogues*. Antany, en tal dia, se signaven els contractes d'arrendament de les possessions com és el nostre cas, i els missatges entraven a fer-hi feina.

Els primers ítems es refereixen als animals que es lliuren a l'arrendatari i a algunes coses més, indicant el seu valor econòmic. Estan valorats en lliures, sous i diners (1 lliura = 20 sous = 240 diners)⁴. Són aquests⁵:

Deu animals bovins avaluats en 170 lliures;

26 “tossinos”⁶ [porcs] grossos, 149 ll. 10 sous;

39 petits, 68 ll. 5 s.

[Total:] *387 ll. 15 s.*

Sis egües, una mula, una pollina, una poltra, dues ruques, una somera i un ruc mamant: 525 ll.

Una mula: 95 ll.

Un cavall i un “gorà” [ase de llavor, destinat a cobrir les someres i egües]: 140 ll.

[Total:] *760 ll.*

32 quarterades i mitja de guaret: 153 ll. 15 s. 10 [diners].

⁴ Quan, alguns anys més tard (1868), el sistema monetari espanyol introduí la pesseta, l'equivalència era 1 lliura=3,32 pessetes. Conservant la relació fins a l'actualitat, i sense tenir en compte la revaloració inflacionista, 1 lliura equivaldria a 2 cèntims d'euro.

⁵ Llevat d'alguns casos en què hem considerat interessant o curiós transcriure la grafia original, hem normalitzat l'escriptura per facilitar-ne la lectura.

⁶ Transcrivim entre cometes els mots que recull el DCVB, però no el DIEC, almanco en l'accepció corresponent.

Un carro: 50 ll.

Fems: 16 ll. 17 s.

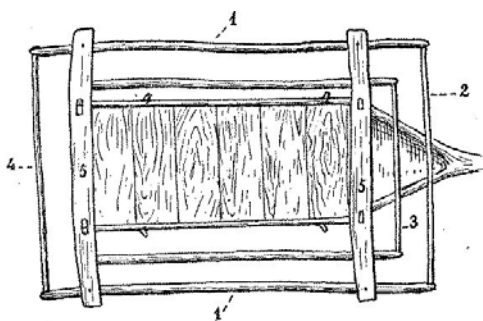
Un parell de muls: 200 ll.

97 ovelles, nou anyelles i 5 moltons [xot de llavor]. (Del bestiar oví no n'indica la valoració; simplement anota que “*tot esto bo y rebedor*”).

Continuen els estims amb la *Ralacio dels areus* [arreus] *rebutts dit dia per dit Escales en S. Amer.*

En la quasi totalitat dels ítems s'indica que és “*bo y rebedor*”. Per evitar repeticions recurrents i innecessàries ho ometrem:

Una “*bastimenta*” de garbejar amb dos bancs, quatre “*maimons*” i quatre “*xebrons*” [La ‘*bastimenta*’ és un ormeig compost de quatre barres paral·leles, unides en llurs extrems per barretes més primes i per dos taulons (bancs), que es posa tot damunt el carro de feina per augmentar la seva capacitat, especialment en haver de garbejar o tragar palla. Els ‘*maimons*’ són

BASTIMENTA DE CARRO

1: bastó;—2: arquet;—3: arquet;—4: bastó de darrera;—5: banc.

cadascuna de les barres que van col·locades verticalment davant i darrera de cada banda del carro, i que sobresurten de la banda un poc inclinades cap a fora. Segons el DCVB, no serien part de la bastimenta, sinó del carro. Els ‘*xebrons*’ són perllongues o barres més o manco rodones. En el dibuix adjunt, tret del DCVB, els anomena ‘*bastons*’.]

Un arca, un tiràs [‘*tiràs*’: eina consistent en una post fixada transversalment al cap d’un mànec llarg, que, empesa o estirada per un home, serveix per a arreplegar el gra i la palla damunt l’era].

Dos jous de bous armats.

Deu feixos de càrritx.

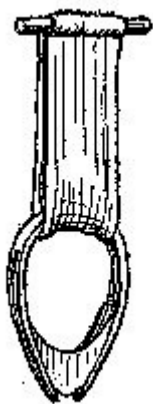
Un jou de carro.

Unes “clucals” [o *cucales*, així ho diuen els llombarders: conjunt de dues rotllanes d'espart o de palma, unides amb un cordó d'això mateix, que es posen davant els ulls de la bístia que roda a una sínia, a un molí o a l'era, perquè no es maregi].

Una pala d'era.

Tres arades.

Uns ganxos d'entrecavar⁷ amb la seua “bastimenta”. [‘ganxos d'entrecavar’ o, simplement, ‘ganxos’: instrument agrícola consistent en una sèrie de rodes estrellades de ferro instal·lades al llarg d'una barra també de ferro que serveix d'eix, tot muntat baix un bastiment de fusta al qual s'enganxa una bístia, i arrossegant l'aparell damunt el conradís fan remoure i estovar la terra, especialment quan, per manca de saó, s'ha format una crosta que dificulta el naixement del sembrat. Ens han explicat que era una eina poc usual ja que no era massa eficaç.]

Traiga amb aixanguer
de cuiro
[DCVB]

Quatre xapes, dues “xades” [aixades], *i una xapeta amb mànecs.*

Dos tornets.

Tres estaques de ferro de pes de 4 lliures⁸.

Quatre “tragues” 2 amb “aixanguers” i 2 sense. [‘Traiga’: anella de fusta o de ferro que va penjada per l'aixanguer a la part central del jou, i dins la qual passa i se subjecta l'espigó de l'arada o del carro. ‘Aixanguer’: fermall per subjectar l'espigó de l'arada o del carro al jou. Veure dibuix adjunt, extret del DCVB]

⁷ Curiosament, empra el verb en la forma correcta quan, a la nostra contrada, és molt freqüent que es pronunciï, per metàtesi, *encatrevar*.

⁸ La lliura, com a unitat de mesura de pes, equival aproximadament a 400 grams, i generalment es considera dividida en dotze unces.

Uns peladors de palla de ferro [Eina a manera d'arpiots -gavilans- que serveix per a arrabassar palla del paller].

Dos uixols.

Una destral petita.

Una romana bona.

Un "fausó" ['falçó': Eina que té la mateixa forma que una falç, però més petita i de fulla més robusta, i serveix per a segar herba].

Un almud amb dos cèrcols de ferro.

Dues cadenes de parell, una amb dogal bo i l'altra sense dogal ['dogal': corda que va unida al cabrestell o a la cadena i serveix per a subjectar i menar les bísties].

Una taula de pedra llarga de menjar los missatges i un banc de pi usat de igual llargària.

Dues pelles d'aram amb mànecs de ferro.

Un llum bo.

Dues olles coleres i una tapadora ['olla colera': vas gran, de terrissa, de forma semblant a una alfàbia però amb la boca més ampla i amb quatre anses, que serveix per a posar-hi la llet destinada a fer formatge].

Dos ferros de cuinar de pes de 16 lliures els dos.

Dos cavalls de formatjar. [Veure fotografia adjunta]

Tres posts de pi de posar el formatge.

Tres fonyadors [post damunt la qual fonyen la massa per fer el pa] *i tres alfàbies.*

Dotze ribelles de terra.

Cavall de formatjar (nº 1) i olla colera (nº2), entre altres estris de formatjar
[Arxiu de l'autor]

Una ganiveta grossa i un paner gran; “este” [aquest] bo i la ganiveta no tant.

Una olla de ferro de empegar amb son senyador, foradada.

Quatre traves d’egua, una sàrria i un banquet. [‘sàrria’: recipient d’espart o de palma, d’un metre a vuit pams de llargària, que forma bossa a cadascun dels dos extrems, i serveix, posat de través damunt una bístia, per a transportar les coses més diverses, com fruita, verdures, aviram, terra, herba, fems, etc.]

Tres cordes de “bastimenta”, dues d’elles primes.

Un banc de pi nou i unes tisoires de tondre.

Quatre picarols grossos, tres petits, i una esquella.

Una caldera vella d’aram de pes de 15 lliures.

Vuit lliures i mitja d’herba⁹.

Dos poal amb cèrcols de ferro i quatre piques grosses senceres en el pou.

Una pala de forn, dos “burjons” i el forn cremant. [‘burjó’: perxa llarga acabada en ganxo, que serveix per remoure el caliu i atiar el foc de dins el forn]

A l’aljub vell dues piques grans.

Una pica redona dita la civadera.

Tres barreres.

Els sestadors tapats i ben condicionats.

Una banca usada però bona.

Sis gallines i un gall de llavor.

El molí de sang molent i una mola de moldre sal amb son moló.

⁹ No hem sabut copsar el significat exacte d’una ‘lliura d’herba’, però sembla que es tracta d’una mesura agrària que amida terres dedicades a pastura de bestiar oví. El DCVB recull l’accepció ‘lliura d’herba’ definida com: “mesura agrària equivalent a 40 quarteres, terra de pastura que necessiten cent caps de bestiar de llana per a viure”. Però la refereix a un indret de Catalunya (Ribes). Referenciada a Mallorca, presenta l’accepció ‘lliura de terra’: “mesura agrària equivalent a vint destres quadrats, o sia, un vigèsim de quarterada”. La nostra desconexença del tema no ens permet assegurar si una ‘lliura d’herba’ a Mallorca tenia el mateix equivalent que a Catalunya.

Totes les portes del predi en estat de tancar i obrir.

Un torn.

L'inventari acaba amb l'epígraf:

Llevós [llavors] ***rebudas per dit Escales en dit dia:***

Xeixa: 23 quarteres i 1 barcella¹⁰.

Blat: 22 qs. 2 bs.

Ordi: 43 qs. 1 b.

Civada: 45 qs.

Llenties: 2 bs.

Guixes [llegum]: 4 bs.

Ciurons: 4 [almuds?].

Guixes [Font: Vikipèdia]

Diverses eines agrícoles [Arxiu de l'autor]

¹⁰ Quartera: Mesura d'àrids, de capacitat variable segons les comarques, però aproximada a 70 litres. [En una altra accepció, pot fer referència a una mesura agrària corresponent a l'extensió de terra on es pot sembrar una quartera de llavor]. Una quartera = 6 barcelles; 1 barcella = 6 almuds.

SANT DOMINGO 2025 | ES LLOMBARDS

Del 31 de juliol al 8 d'agost

Dijous 31 de juliol

19:30 Començament de les festes amb la PUJADA DE BANDERA damunt l'església i repicada de campanes.

21:30 Convit a les festes de Sant Domingo amb la lectura del PREGÓ a càrrec de Mateu del Rio Clar i Pere Joan Cabot. A continuació, concert de RAI. A la plaça d'es Pou.

Divendres 1 d'agost

18:30 CONFERÈNCIA a càrrec de l'arqueòleg Jaume Deyà: Els tresors arqueològics des Llobards. Les coves de Cala Figuereta i del Drac. A la sala de ca Ses Monges.

20:00 GIMCANA NOCTURNA per equips de tres persones al pati de Ses Escoles. Apunteu-vos abans del dia 31 a Miquel Cabrer 606743127.

23:00 NIT DE ROCK amb l'actuació dels grups Black Honey i Backdoors. AL PATI DE CA SES MONGES.

SANT DOMINGO 2025 | ES LLOMBARDS

Del 31 de juliol al 8 d'agost

Dissabte 2 d'agost

08:45 RECOLLIDA DE FEMS i capfico a n'es Màrmols. Trobada a davant l'església. Aforament limitat a 18 persones, apunteu-vos a Miquel Cabrer 606743127 abans de dia 31.

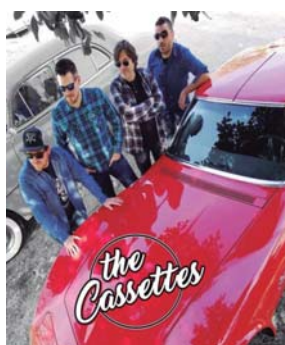
19:00 CONTACONTES, "Na Maligneta, la dimònia que volia tornar les banyes", a càrrec dels Dimonis de sa Cova d'es Fossar. AL PATI DE CA SES MONGES.

22:00 Cercavila i CORREFOC a càrrec dels Dimonis de sa Cova d'es Fossar amb la Missera, la bèstia de foc dels Dimonis de Son Ganxó de Costitx, com a convidada i la música de la batucada de Selva. Sortida de la cercavila a la plaça de l'església i correfoc al pati de ses Escoles.

23:00 Concert de PETXANDONGOS, THE CASSETES i DJ BIINI. Al pati de ses Escoles.

SANT DOMINGO 2025 | ES LLOMBARDS

Del 31 de juliol al 8 d'agost

Diumenge 3 d'agost

18:30 GIMCANA INFANTIL (de 6 a 12 anys, ambdós inclosos). Per parelles. Els participants han de dur roba còmoda i fresca, tovallola i roba de recanvi. Al centre cívic. Apuntar-se fins divendres dia 1 al telèfon: Miquel Cabrer 606743127

21:00 JO EN SÉ + QUE TU LLOMBARDER! El programa per demostrar qui en sap més ja és un imprescindible a les festes. Forma el teu equip de 3 o 4 membres i apunta't al 606743127 abans del dia 1 d'agost. Convidam a participar sobretot a gent que encara no ho hagi fet mai, animau-vos! Hi haurà un màxim de 4 equips.

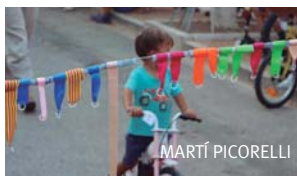

Dilluns 4 d'agost

18:15 CERCAVILA del DIMONI des Llobards i els CAPARROTS, acompanyats pels xeremiers de Santanyí. Sortida de Ca Ses Monges i final a la plaça des Pou.

SANT DOMINGO 2025 | ES LLOMBARDS

Del 31 de juliol al 8 d'agost

18:45 CORREGUDA DE CINTES I ROMPUDA D'OLLES per als més menuts. A la plaça des Pou.

20:30 Es retrà HOMENATGE A LA GENT GRAN des Llombards i a les parelles que duguin 50 anys de casades. Enguany ho celebrarem a LA PLAÇA DES PINS. Les parelles que celebrin l'aniversari ho comuniquin

a Miquel Cabrer (606743127). Hi haurà un poc de coca i refrescs per a la gent gran per no anar a veure el teatre amb la panxa buida.

22:00 Teatre per part de la companyia POMETES TEATRE amb l'obra IDIOTES I PAPPARRES. Al pati de ses Escoles.

Dimarts 5 d'agost

18:00 TORNEIG DE TRUC a la plaça des Pou. Apuntar-se fins dia 30 de juliol enviant un

missatge amb el nom de la parella al telèfon 606743127. Màxim de 24 parelles

18:00 LUDOTECA INFANTIL "Món de colorins". A la plaça des Pou.

SANT DOMINGO 2025 | ES LLOMBARDS

Del 31 de juliol al 8 d'agost

Dimecres 6 d'agost

18:30 VOLTA EN BICICLETA pels carrers i camins del nostre poble. Recordau que és obligatori l'ús del casc. Una vegada acabada la volta hi haurà SOPAR DE PA AMB OLI i BALL EN LÍNIA amb la monitora Maribel. Venda de tiquets al Local Social "Sor Paciència" fins dia 3 d'agost de 18:30 h a 20 h. A la plaça des Pou.

Dijous 7 d'agost

MARTÍ PICORELLI

AINA MARIA CABRER

21:30 La 37ª TREMPONADA seguida de l'ORQUESTRA GALATZÓ i DJ JOAN RIGO.

Nins i nines de 8 anys o menors gratuït. Tiquets al Local Social "Sor Paciència" fins dia 3 d'agost de 18:30 a 20h.

Els beneficis de la rifa aniran destinats a la fundació AMADIBA. Al pati de ses Escoles.

SANT DOMINGO 2025 | ES LLOMBARDS

Del 31 de juliol al 8 d'agost

MARTÍ PICORELLI

Divendres 8 d'agost

10:00 Cercavila dels XEREMIERERS i BALL DELS GEGANTS pels carrers del poble.

11:00 OFICI, el predicarà Mn. Josep Antoni Guardiola, delegat episcopal de Càritas i rector de les parròquies de la costa de Calvià.

12:00 CORREGUDA DE JOIES a la plaça dels Pins.

13:30 FIDEUADA al Centre Cívic. Tiquets al Local Social "Sor Paciència" fins diumenge dia 3 d'agost de 18:30 a 20h.

21:00 Final de festa amb el grup XICALÈNIA i les PITXORINES, amb focs artificials com a punt i final de les festes. Al pati de Ses Escoles.

SEBASTIÀ A. ADROVER

INFORMACIÓ DE LES FESTES

Decoració de carrers

Us animam a totes les famílies a decorar ca vostra amb branques de pi, talment així com ho vàrem fer l'any passat, recordant l'antic costum de decorar els carrers per les festes. **Si voleu vestir la vostra casa amb branques de pi en podreu recollir a la Plaça d'es Pou i a la plaça d'es Pins els dies 30 i 31 de juliol.**

Camisetes i adhesius es Llombards 2025

Un any més tendrem les camisetes de les festes, no badeu si no vols quedar-te sense la teva!

Es vendran també els **tiquets del pa amb oli, tremponada i fideuada** al mateix lloc amb el mateix horari: fins diumenge dia 3 de 18:30 a 20:00

Rifa de les festes

Enguany els doblers recaptats a la rifa del dia 7 de sa tremponada aniran destinats a la **Fundació**

AMADIBA. Amadiba és una fundació de les Illes Balears que dona suport a persones amb discapacitat intel·lectual i a les seves famílies, oferint serveis educatius, residencials, d'oci i inserció laboral per millorar la seva qualitat de vida. Una fundació que ajuda a famílies de totes les Illes Balears, entre elles famílies d'es Llombards.

Per a més informació sobre AMADIBA: <https://www.amadiba.org/>
Presentació AMADIBA

Animam a tots els comerços i veïnats que vulguin col·laborar amb la rifa solidària a posar-se en contacte amb el representant de la batlessa al telèfon 606743127. S'agrairà tant l'aportació d'obsequis com qualsevol contribució econòmica, que anirà destinada íntegrament a la Fundació Amadiba.

CONCURS DE FOTOGRAFIA SANT DOMINGO 2025

Tema: El tema del concurs és captar l'essència de les festes del nostre poble. Les fotografies han de reflectir l'esperit festiu, les tradicions, els costums i tot allò que caracteritza les festes locals.

Participació: El concurs està obert a totes les persones interessades, residents o no al poble. No hi ha límit d'edat per participar i poden ser fotografies tant professionals o fetes simplement amb el telèfon mòbil.

Número de fotografies: Cada participant pot presentar un màxim de 3 fotografies. Les imatges han de ser originals i no haver estat premiades en altres concursos.

Format de les fotografies: Les imatges han de presentar-se en format digital o físic. Es permeten els formats JPEG, PNG o TIFF. La resolució mínima ha de ser de 300 píxels per polzada (dpi). Les fotografies no han de portar cap marca d'aigua o signatura visible.

Presentació de les fotografies: Les fotografies es presentaran al correu electrònic mcabrer@ajsantanyi.net o posar-se en contacte amb Miquel Cabrer 606743127 per entregar-les físicament.

Terminis: El termini per a la presentació de les fotografies serà des del 09/08/25 fins al 31/08/25. No es tindran en compte les fotografies enviades fora d'aquest període.

Jurat i criteris d'avaluació: A la següent edició d'ES LLOMBART hi haurà una votació popular de les millors fotografies i els resultats dels guanyadors es donaran a conèixer el dia de la festa d'es Tondre.

Premis: Les fotografies guanyadores seran exhibides en el programa de les festes del poble del 2026. La fotografia guanyadora ocuparà la portada del programa. A més, es lliurarà un reconeixement als tres primers classificats.

Drets de les fotografies: Els participants conservaran els drets d'autor de les seves fotografies, però concediran a l'organització de les festes del poble el dret no exclusiu d'utilitzar i reproduir les imatges amb finalitats promocionals, relacionades amb el concurs o les festes, sense ànim de lucre.

Exposició pública: Les fotografies guanyadores i una selecció de les millors imatges podran ser exposades al públic en un espai designat durant les festes del poble. Els participants donaran el seu consentiment per a aquesta exposició.

Protecció de dades: Les dades personals dels participants seran tractades amb la màxima confidencialitat i només seran utilitzades per a fins relacionats amb el concurs. No es compartiran amb tercers sense el consentiment previ dels participants.

Modificacions: L'organització es reserva el dret de modificar les bases del concurs si ho considera necessari, sempre dins del marc legal i amb la finalitat de millorar el desenvolupament del mateix.

Acceptació de les bases: La participació en aquest concurs implica l'acceptació plena d'aquestes bases. Qualsevol situació no prevista en elles serà resolta per l'organització de manera justa i equitativa.

Per qualsevol dubte o aclariment, podeu posar-vos en contacte amb l'organització del concurs a través dels mitjans de comunicació indicats en la convocatòria. Desitjam als participants molt d'èxit i esperem que aquest concurs contribueixi a captar la bellesa de les nostres festes del poble. Bon concurs!

AJUNTAMENT DE SANTANYÍ

PRESSUPOST MUNICIPAL ANY 2025

DESPESES

CAPÍTOL I: despeses de personal	10.511.545,13
CAPÍTOL II: despeses en béns i serveis	11.815.669,33
CAPÍTOL III: despeses financeres	5.800,00
CAPÍTOL IV: transferències corrents	3.209.833,96
CAPÍTOL VI: inversions reals	4.141.910,62
CAPÍTOL VII: transferències de capital	45.240,96
CAPÍTOL VIII: actius financers	0,00
CAPÍTOL IX: passius financers	0,00
Total	29.730.000,00

INGRESSOS

CAPÍTOL I: impostos directes	11.392.469,25
CAPÍTOL II: impostos indirectes	1.870.000,00
CAPÍTOL III: taxes preus públics i altres ingressos	8.387.066,79
CAPÍTOL IV: transferències corrents	5.245.952,46
CAPÍTOL V: ingressos patrimonials	1.457.123,00
CAPÍTOL VI: alienació d'inversions reals	0,00
CAPÍTOL VII: transferències de capital	1.377.388,50
CAPÍTOL VIII: actius financers	0,00
CAPÍTOL IX: passius financers	0,00
Total	29.730.000,00

DEMOGRAFIA ANY 2024

NAIXEMENTS	100
Homes 50	
Dones 50	
DEFUNCIONS	127
Homes 63	
Dones 64	

PADRÓ D'HABITANTS (31-12-2024)

S'Alqueria Blanca	1.030
Cala d'Or.....	4.298
Cala Figuera	766
Cala Llombards	406
Cala Santanyí.....	405
Calonge	979
Es Cap des Moro	80
Es Llombards	592
Portopetro	838
Santanyí	3.844
TOTAL.....	13.238

TELÈFONS D'INTERÈS

AJUNTAMENT DE SANTANYÍ	971 65 30 02
OFICINES I POLICIA MUNICIPAL.....	971 65 30 02
RECAPTACIÓ MUNICIPAL I DE LA CAIB	971 65 30 02
GUÀRDIA CIVIL.....	971 65 30 81
JUTJAT	971 16 31 26
BIBLIOTECA MUNICIPAL DE SANTANYÍ.....	971 65 33 94
BIBLIOTECA MUNICIPAL DE CALA D'OR.....	971 64 84 87
CENTRE CÍVIC DE CALA D'OR.....	971 64 80 28
CENTRE JOVE DE CALA D'OR	971 64 33 69
OFICINA MUNICIPAL DE TURISME DE CALA D'OR.....	971 65 74 63
POLICIA MUNICIPAL A CALA D'OR	971 64 35 20
INSTITUT D'ENSENYAMENT SECUNDARI DE SANTANYÍ	971 64 20 71
COL·LEGI SANTA MARIA DEL MAR (CALA D'OR)	971 65 95 14
COL·LEGI MARE DE DÉU DE CONSOLACIÓ (ALQ. BLANCA)	971 65 41 43
CORREUS CALA D'OR.....	971 65 94 64
PAC SANTANYÍ.....	971 16 32 96
UNITAT SANITÀRIA DE CALA D'OR.....	971 65 80 03
UNITAT SANITÀRIA DE CALONGE	971 83 71 66
UNITAT SANITÀRIA DE S'ALQUERIA BLANCA.....	971 16 41 70
SERVEIS MUNICIPALS DE SANTANYÍ (SEMDESA).....	971 64 85 80
NETEJA VIÀRIA - TELÈFON D'INFORMACIÓ AL CIUTADÀ	971 64 84 84

Pobles lliures de violències sexuals

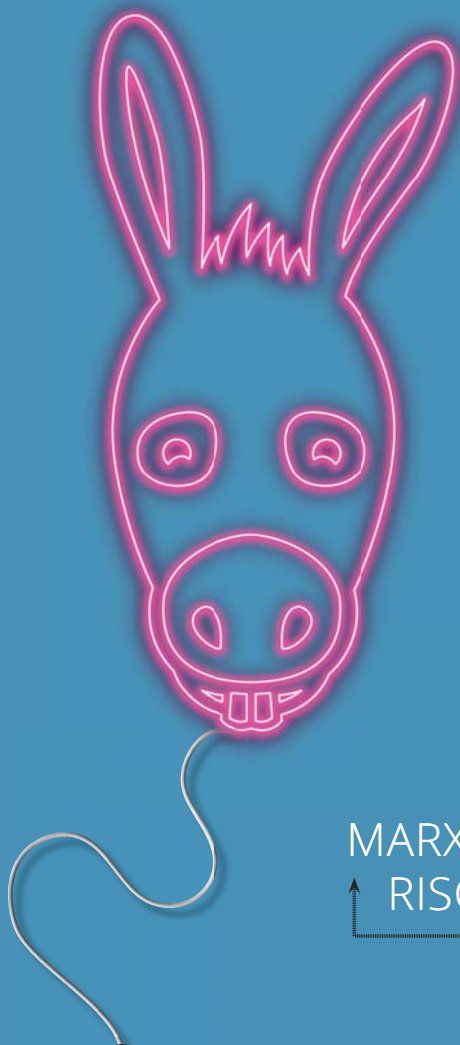

Consell de
Mallorca

#NOSIGUISASE

GAUDEIX DE LA FESTA

MARXA **ON**
RISC **OFF**

G CONSELLERIA
O SALUT
I DIRECCIO GENERAL
B SALUT MENTAL
/

